

БІЛЬСЬКЕ ГОРОДИЩЕ ЯК ОСЕРЕДОК ЛОКАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВЩИНИ

Пікалов О. В.

*студент гр. ІТ-2-1 Відокремленого структурного підрозділу
Полтавського фахового коледжу нафти і газу
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

Тенькова З. Ю.

*викладач Відокремленого структурного підрозділу
Полтавського фахового коледжу нафти і газу
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»;
аспірантка III року Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Полтава, Україна*

Більське городище розташоване на височині між річками Ворскла і Суха Грунь, у районі села Більськ у Котелевському районі Полтавської області. Це археологічне місце належить до періоду скіфської історії, і представляє собою давнє укріплене поселення. Більське городище приховує у своїх недрах тисячолітню історію, що захоплює увагу дослідників та туристів з усього світу. На площі понад 5 тисяч гектарів розташовані рукотворні земляні вали, що свідчать про величність і складність цієї давньої споруди [1]. Це місце, імовірно, є найбільшим городищем ранньої залізної доби у Східній Європі, яке збереглося до наших днів у вражаючому стані. Професіонали заповідника мріють облаштувати тут музей, щоб зберегти і показати всю багатство історії цього унікального місця. Протягом VIII–III ст. до н.е., території Великого Євразійського степу були домом для численних племен скіфів, які мешкали і на землях сучасної України. Вони засновували свої міцні укріплення, які зараз, навіть після тисячоліть, залишаються вражаючими своєю масштабністю. Території, де колись жили скіфи, охоплювали Подніпров'я, Таврію, Наддніпрянщину, і Полтавщину. Звідси відкривається дивовижний краєвид на річку Ворскла та околиці Більського городища, дозволяючи насолодитися природною красою та відчути дух історії цих місць. Це місце приваблює як любителів природи, так і історико-культурних дослідників, створюючи унікальну атмосферу сполучення природних та культурних цінностей. Східне укріплення Більського городища є найбільш вивченою частиною цієї давньої споруди. На сьогодні археологічно розкопана площа становить близько 5 гектарів, де від-

криті різноманітні типи споруд, що свідчать про життя та діяльність давніх мешканців. На дослідженій території знайдено господарські, житлові та культові споруди, а також майстерні, де виробляли бронзові вироби, знаряддя для ливарства, кузнечні вироби та вироби з кістки. Місцеві жителі володіли високим рівнем ремесел, включаючи виробництво залізних та бронзових виробів різного призначення [2, с. 280–285].

Особливу увагу варто звернути на виробництво бронзових виробів, які виявлені під час розкопок. Серед знахідок – печі для плавлення металу, вироби з бронзи та золота, а також знаряддя для обробки металу та створення золотих платівок. Крім того, виявлено велику кількість глиняних виробів, серед яких культові статуетки та вотивні предмети, що свідчать про релігійні та культурні вірування мешканців городища. Ці археологічні дослідження розширюють нашу уяву про життя та розвиток давніх цивілізацій на цих землях, вказуючи на високий рівень розвитку ремесел, торгівлі та культури у той період історії [3, с. 80–85].

Куземинське укріплення є цікавою, але менш вивченою частиною Більського городища, розташованою на півночі комплексу. Його площа становить приблизно 15 гектарів, що робить його найменш дослідженою частиною археологічного комплексу. Одна з основних причин цього – значне заліснення території, яке ускладнює проведення археологічних розкопок. Це укріплення розташоване на мисі правого корінного берега річки Ворскла та мисі першої надзаплавної тераси. Воно складається з двох частин, які об'єднані валами Великого Більського городища.

Дослідження оборонних споруд Куземинського укріплення проводилися у 2014 році. Результати розкопок показали, що у функціонуванні рову та валу можна виділити лише один будівельний період, який зберігався з часів скіфського періоду. Цікаво, що весь комплекс укріплення був створений практично одночасно, але з певних причин, які ще потребують дослідження, він незабаром був покинутий та не модернізувався. Більське городище також вважають туристичною візиткою для поціновувачів історії та культури [4]. Відвідувачі мають можливість не лише на власні очі побачити ці вражаючі залишки минулого, а й взяти участь у розкопках, долучитися до процесу розкриття нових загадок історії. Археологи регулярно знаходять тут цінні артефакти, які розкривають нові аспекти життя та культури тих давніх часів.

Отже, розкопки на території городища виявляють багату культурну спадщину, таку як кераміка, вироби з металу, а також релігійні та військові артефакти. Це дозволяє краще зрозуміти релігійні та соці-

альні аспекти життя та взаємодії давніх народів. Чимало частин Більського городища залишаються менш вивченими через різницю в розмірах та доступність для розкопок, однак це відкриває потенціал для подальших досліджень, які можуть принести нові відомості про цю унікальну історичну спадщину. У цілому, Більське городище та його складові елементи є важливими не лише для наукових досліджень, а й для збереження та популяризації культурної спадщини регіону, привертаючи увагу як вчених, так і туристів до цієї унікальної археологічної локації.

Література:

1. Більське городище / Н. І. Бондаренко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-40941>

2. Феномен Більського городища – 2016: До 95-річчя від дня народження визначного українського археолога професора Б. А. Шрамка (1921–2012) та 110-річчя від початку археологічних досліджень Більського городища: зб. наук. пр. і мат-лів конф. К. : Полтава : ЦП НАНУ і УТОПІК, 2016. 288 с.

3. Дослідження округи Більського городища в 2013 р. // Археологічні дослідження Більського городища. 2013. Київ; Котельва, 2014. С. 83–93.

4. Ліна Романченко. Найцікавіше про Більське городище: із Гелом, кам'яними спорудами та історичними знахідками. *Кременчуцька газета*. 26 жовтня 2020. URL: <https://kg.ua/news/naucikavishe-pro-bilske-gorodishche-iz-gelonom-kamyanimi-sporudami-ta-istorichnimi-znahidkami> (дата звернення: 27.04.2024).